

Александра МИЛАНОВИЋ
ORCID 0000-0001-5231-5432
Педагошки факултет у Врању
Универзитет у Нишу

- приказ -
DOI: 10.5937/gufv2501103M

ОБРАЗОВАЊЕ У ДИГИТАЛНОМ ДОБУ – ПРИЛОГ РАЗУМЕВАЊУ ДЕЛА БИЉАНЕ НОВКОВИЋ ЦВЕТКОВИЋ

Педагошки факултет у Врању текуће, 2025. године, објавио је књигу Биљане Новковић Цветковић, универзитетског професора и истраживача савременог образовања. Књига под насловом *Образовна технологија* јесте студија образовања кроз призму дигиталних технологија. Студија је структурално подељена на 16 наслова и 340 страница текста. Сваки од разрађених наслова садржи појмовно одређење, дефинисање, историјски развој, предности и значај употребе савремених технологија за потребе учења и поучавања. Све наведено наводи читаоца на промишљање о потенцијалним начинима употребе, како дигиталних технологија, тако и вештачке интелигенције за иновирање наставног рада. Такође, пружа подршку у коришћењу технологије у свим етапама наставног процеса, јер и сама образовна технологија произлази из Дидактике као педагошке дисциплине. У уводном делу аутор кроз предговор истиче значај и оригиналност свог истраживачког приступа. Завршни део књиге доноси изузетно богату и актуелну библиографију, која обухвата чак 317 извора, углавном иностраних.

Чини се погодним да се наведени садржај подели на 4 поглавља. Први део, у коме аутор говори о појму, значају и развоју образовне технологије, кључан је за разумевање савременог образовања. Ово поглавље има посебан значај за студенте и наставнике, јер доприноси бољем разумевању процеса учења у дигиталном образовном окружењу. Посебно је значајан осврт на теорије учења (страна: 65–91), из којих произлази и на које се Образовна технологија ослања. Управо теоријско утемељење Образовне технологије као научне дисциплине говори о постојаности исте, а њена повезаност са дигиталним друштвом указује на њен непрестани раст и развој. Наведено имплицира да ће у будућности Образовна технологија као педагошка дисциплина наставити да се развија и иде у корак са развојем дигиталне технологије. Теорије учења, о којима

* anka.krstic89@gmail.com

аутор говори, неизоставне су као савремени оквир за разумевање усвајања знања онда када наставник није једини извор информација. Осим теорија учења, пажњу завређује део садржаја који говори о инструкционом дизајну. Инструкциони дизајн у образовној пракси у Србији још увек је новина. Из тог разлога аутор у овом делу студије истиче и објашњава процес инструкционог дизајна, као и његов потенцијал када је реч о унапређењу процеса учења и остварењу образовних исхода. Посебно је значајан допринос који коришћење инструкционог дизајна може имати за креирање едукативних програма. Инструкциони дизајн представљен је као спона која спаја педагошке теорије и принципе психологије учења, као и технолошке иновације зарад побољшања успеха учења. Имајући у виду актуелност и значај инклузивног образовања, посебно је важно нагласити улогу инструкционог дизајна као кључног елемента у планирању и примени инклузивног и колаборативног учења. Ауторка се, у складу са савременим светским истраживањима, опредељује за инструкциони дизајн који, кроз практичне алате и modele, доприноси ефективнијој организацији и реализацији наставног процеса. Својим теоријским оквиром и освртом на актуелне концепте, прво поглавље пружа основ за критичко сагледавање и унапређење савремене наставне праксе, те представља драгоцен ресурс за све укључене у образовни процес.

Друго поглавље садржи анализу мултимедије у образовању, веб-портале и информационо-комуникационе технологије, чија употреба повећава ученичку мотивацију, олакшава персонализацију учења и води промени динамике образовног процеса. У овом делу књиге осветљени су кључни елементи савременог учења и поучавања. Након читања овог дела публикације, остаје нам промишљање о погодностима, али и недостацима (не)коришћења дигиталних технологија у наставном раду.

У трећем поглављу аутор се осврће на дигиталну трансформацију образовања и савремене врсте учења: хибридно учење, електронско учење и учење на даљину. Дигитална трансформација образовања заправо је промена парадигме, улога наставника је менторска, а на врху пирамиде наставничких компетенција налазе се дигиталне компетенције. Савремене врсте учења препознате су као простор проширених могућности, али и изазова. Систематичан приказ различитих модела учења праћен је уравнотеженим критичким освртом, при чему ауторка доследно указује и на предности и на могуће ризике сваког појединачног приступа. Учење посредством дигиталних технологија има бројне бенефите и чини се да ће се све више и учесталије радити на дигитализацији образовања. Значај овог дела књиге огледа се у томе што након читања можемо закључити да је дигитализација неизоставна, неоспорна, али да је комплексан процес који изискује континуирано промишљање, учење и усавршавање.

Четврто поглавље уџбеника обухвата вештачку интелигенцију и њен утицај на образовни процес. Осим вештачке интелигенције, која постаје све важнија у свим сегментима живота и рада и као таква,

рефлектује се на образовни процес, аутор издваја и машинско и дубоко учење, неуронске мреже и експертне системе, чиме даје комплетну слику овог дела књиге. Јасно и систематично приказивање машинског и дубоког учења, неуронских мрежа и експертних система наводи на критичко промишљање о њиховој улози у образовању. Учење посредством вештачке интелигенције, као и њених алата, омогућава лакше креирање образовног материјала, који ће, пре свега, ученицима бити занимљив и мотивишуће деловати на њих да постану активни учесници у наставном процесу. Посебно је важно истаћи да аутор и у делу о вештачкој интелигенцији истиче предности и ризике њеног интегрисања у образовни процес. Завршни део овог поглавља доноси занимљив приказ специфичних приступа у развоју вештачке интелигенције, као што су неуронске мреже и експертни системи. Ауторка посебно истиче њихову примену у образовању, наглашавајући њихову педагошку вредност у оквиру последњих поднаслова (странице: 329, 336). Посебно се издвајају аспекти као што су адаптивност, инклузивност, аутоматизовано оцењивање, рана идентификација потешкоћа у учењу, унапређење онлајн наставе и ефикасније административно управљање.

Садржај је стручно, детаљно и систематично обрађен и као такав, погодан је за наставнике високошколских установа, студенте, истраживаче, али и ученике виших разреда средњих школа. Адекватна употреба овог штива може бити од велике помоћи, али и указивати на смернице за реализовање ефикасне наставне праксе. Студентима овај садржај може умногоме олакшати најпре разумевање значаја примене савремене технологије и вештачке интелигенције у процесу учења. Данас, када ученик иде корак испред наставника када је реч о дигиталној технологији и њеној употреби како у изради задатака, долажењу до информација, али и за слободно време, посебно је значајно развијање критичког приступа ка истој. Наставницима који се баве образовном технологијом садржај може користити за реализацију наставног процеса из разлога што је систематично и свеобухватно изложен материјал на основу ког се настава може изводити. Ауторова посвећеност и темељна анализа вештачке интелигенције и инструкционог дизајна позитивно може утицати на истраживаче у области образовања. Штиво је написано научно-стручним стилем који одликују јасноћа, концизност и разумљивост, чиме успешно осветљава значај учења посредованог образовном технологијом.

Надамо се да ће ово изузетно корисно дело допринети обогаћивању научне и стручне литературе у овој области, те се с разлогом препоручује широј академској и професионалној јавности, у очекивању да ће добити заслужена признања и позитивне оцене.

Примљено: 19. 5. 2025. године.

Одобрено за штампу: 30. 5. 2025. године.